

УДК 615.322:543.544.5

DOI: 10.15587/2519-8025.2026.362775

LC-MS ХРОМАТОГРАФІЧНИЙ ФІНГЕРПРИНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН (НА ПРИКЛАДІ *HYPERICUM PERFORATUM L.*)

Т. Г. Маюла

Aim. To evaluate the applicability of LC-MS chromatographic fingerprinting as a tool for standardization and authenticity verification of medicinal plant material using *Hypericum perforatum L.* as a model object.

Materials and methods. 50% and 80% hydroethanol extracts of dried aerial parts of *H. perforatum* were prepared by ultrasonic extraction (30 min, sample weights 504 mg and 516 mg). Analysis was performed by LC-MS on an Agilent 1260 Infinity II / LC/MSD iQ system; Gemini NX-C18 column (150 × 4.6 mm, 5 μm), gradient elution (0.1% formic acid/acetonitrile), flow rate 0.7 mL/min. Detection was carried out in ESI+ and ESI- modes over the m/z range 100–1000. Total ion current (TIC) chromatograms were recorded and compared by overlay profiling.

Results. 12 characteristic peaks were identified in both extracts: phenolic acids (chlorogenic, neochlorogenic, caffeic), flavonoid glycosides (rutin, hyperoside, isoquercitrin), flavan-3-ols (catechin, epicatechin), and quercetin aglycone. Identification was performed at MSI level 2 (tentative annotation). TIC profiles were qualitatively similar (phytoequivalence), with the 80% extract yielding higher signal intensities for key marker compounds.

Conclusions. LC-MS fingerprint analysis provides a reproducible chemical profile suitable as a reference standard for batch verification and detection of compositional deviations. The 80% hydroethanol extract is recommended as the optimal system for generating a reference fingerprint of *H. Perforatum*.

Keywords: *Hypericum perforatum*; St. John's wort; LC-MS; chromatographic fingerprint; metabolite profiling; medicinal plant standardization; phenolic acids; flavonoid glycosides; chlorogenic acid; herbal medicine authentication

How to cite:

Maiula, T. (2026). LC-MS chromatographic fingerprinting as a tool for medicinal plant standardization (*Hypericum perforatum L.* as a case study). ScienceRise: Biological Science, 2 (46), 4-9. <http://doi.org/10.15587/2519-8025.2026.362775>

© The Author(s) 2026

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

Лікарські рослини та продукти їх переробки займають значне місце у глобальній системі охорони здоров'я: попит на фітопрепарати стабільно зростає в усьому світі, що зумовлює необхідність стандартизованого контролю їх якості та безпеки [1]. Разом з тим у розвинених країнах спостерігається стійке зростання попиту на фітопрепарати, що представлені як безрецептурні засоби та дієтичні добавки. Водночас розширення ринку супроводжується значними проблемами у сфері безпеки та якості: недостатній регуляторний контроль, відсутність стандартизованих вимог до складу та нестабільність вмісту активних компонентів залишаються актуальними проблемами [1, 2].

Hypericum perforatum L. (звіробій звичайний, родина *Hypericaceae*) є одним із найдослідженіших об'єктів сучасної фармакогнозії. Хімічний склад рослини включає кілька класів біологічно активних сполук: нафтодіантрони (гіперіцин, псевдогіперіцин), флоровглюциноли (гіперфорин), флавоноїди (рутин, гіперозид, ізокверцитрин, кверцетин) та фенольні

кислоти (хлорогенова, кофеїнова). Фармакологічний ефект рослини є результатом синергічної дії цього комплексу сполук – зокрема, показано, що рутин посилює антидепресивний ефект екстракту за умови його вмісту не менше 3%. Це принципово ускладнює стандартизацію на основі єдиного маркера і обумовлює потребу у комплексному підході до оцінки якості [3].

Рослинні екстракти є складними багатокомпонентними системами, аналіз яких вимагає застосування сучасних аналітичних методів. Жодна окрема аналітична техніка не забезпечує повного охоплення метаболомного складу екстракту, що зумовлює необхідність використання комбінованих підходів – поєднання рідинної хроматографії з мас-спектрометричним детектуванням [4]. LC-MS у режимах ESI+ та ESI- дозволяє одночасно профілювати широкий спектр полярних вторинних метаболітів, включаючи фенольні кислоти, флавоноїди та їх глікозиди.

Хроматографічний fingerprint-аналіз – підхід, при якому екстракт розглядається як цілісна система, а його хроматографічний профіль є інтегральною ха-

ракетристикомою якості, рекомендований ключовими регуляторними організаціями (FDA, EMA) як пріоритетний інструмент стандартизації лікарської рослинної сировини [5]. На відміну від методів, заснованих на визначенні одного-двох маркерів, fingerprint-аналіз дозволяє оцінювати "хімічну цілісність" (phytoequivalence) препарату, виявляти фальсифікації та домішки [6, 7], а також перевіряти відтворюваність складу між партіями сировини.

Ефективність fingerprint-підходу продемонстрована для широкого кола рослин і препаратів. Зокрема, застосування множинних хроматографічних фінгерпринтів у поєднанні з методами злиття даних (data fusion) дозволило виявити фальсифіковані партії препарату Danshen Dropping Pill та забезпечити контроль lot-to-lot стабільності [8]. Хемометричний аналіз (PCA, LDA) хроматографічних профілів успішно застосовувався для дискримінації дієтичних добавок за складом сировини незалежно від концентрації екстракту [9]. Разом з тим питання формування відтворюваних еталонних LC-MS профілів у контексті практичної стандартизації та верифікації нових партій сировини, зокрема, порівняльний аналіз екстрактів різної полярності як моделей для побудови референтного фінгерпринту, потребує додаткового обґрунтування.

Мета даної роботи – оцінити придатність LC-MS хроматографічного фінгерпринту для стандартизації рослинної сировини *H. perforatum* та визначити оптимальні умови екстракції для формування еталонного профілю.

2. Матеріали та методи

Дослідження проводили у 2026 році. Об'єкт дослідження – висушена подрібнена надземна частина *Hypericum perforatum* L. (родина *Hypericaceae*). Ботанічна ідентичність рослинної сировини встановлена відповідно до морфологічних ознак та даних постачальника. Сировина зберігалась за стандартних умов до аналізу.

Екстракцію проводили ультразвуковим методом: 30 хв ультразвукової бані з періодичним перемішуванням. Отримано два типи екстрактів: 50% водно-етанольний (наважка 504 мг) та 80% водно-етанольний (наважка 516 мг) [10]. Після екстракції зразки відфільтровували через мембранний фільтр 0,22 мкм та використовували для аналізу.

Хромато-мас-спектрометричний аналіз проводили на приладі Agilent 1260 Infinity II, детектор LC/MSD iQ (Agilent Technologies, США). Колонка – Gemini NX-C18 (150 × 4,6 мм, 5 мкм, 110 Å; Phenomenex). Рухомі фази: А – 0,1% мурашина кислота у воді; В – ацетонітрил. Швидкість потоку – 0,7 мл/хв, температура колонки – 35°C, об'єм ін'єкції – 1 мкл. Градієнтне елюювання: умови надано в табл. 1.

Мас-спектрометричний аналіз здійснювали в режимах позитивної (ESI+) та негативної (ESI-) електроспрей-іонізації. Реєстрацію проводили в діапазоні m/z 100-1000 в режимі повного сканування (full scan). Для кожного зразка отримували сумарні іонні хроматограми (TIC), порівняння яких здійснювали методом накладання профілів.

Таблиця 1

Програма градієнтного елюювання

Час, хв	А, %	В, %	С, %	Потік, мл/хв	Тиск, bar
Старт	95,0	5,0	0,0	0,700	400
3,00	80,0	20,0	0,0	–	–
3,30	70,0	30,0	0,0	–	–
16,00	5,0	95,0	0,0	–	–
17,00	5,0	95,0	0,0	–	–
20,00	95,0	5,0	0,0	–	–
22,00	95,0	5,0	0,0	–	–

Примітка: А – 0,1% мурашина кислота у воді; В – ацетонітрил; С – не використовувався

Ідентифікацію компонентів проводили методом попередньої (tentative) ідентифікації шляхом порівняння значень m/z основних іонів та часів утримування з даними наукової літератури для *H. perforatum*. Підтвердження референтними стандартами не проводилось. Рівень ідентифікації відповідає рівню 2 (putatively annotated compounds) відповідно до класифікації MSI [11].

3. Результати дослідження та їх обговорення

LC-MS аналіз 50% та 80% водно-етанольних екстрактів *H. perforatum* дозволив отримати відтворювані TIC-хроматограми в режимах ESI+ та ESI-, які відображають інтегральний хімічний профіль до-

сліджуваної рослинної сировини. На рис. 1, 2 наведено хроматограми обох екстрактів відповідно.

Порівняння накладених хроматограм (рис. 3, 4) демонструє якісну подібність профілів обох екстрактів при відмінностях в інтенсивності ключових піків. Використання двох режимів іонізації (ESI+ та ESI-) забезпечує комплементарне охоплення метаболітів різних класів – підхід, що суттєво розширює інформаційний вміст фінгерпринту порівняно з однорежимним аналізом [4]. В табл. 2 наведено результати аналізу мас-спектрів 12 основних піків, ідентифікованих у обох екстрактах. Набір виявлених сполук узгоджується з відомим хімічним складом *H. perforatum* та з класифікацією хімічних маркерів лікарських рослин [3].

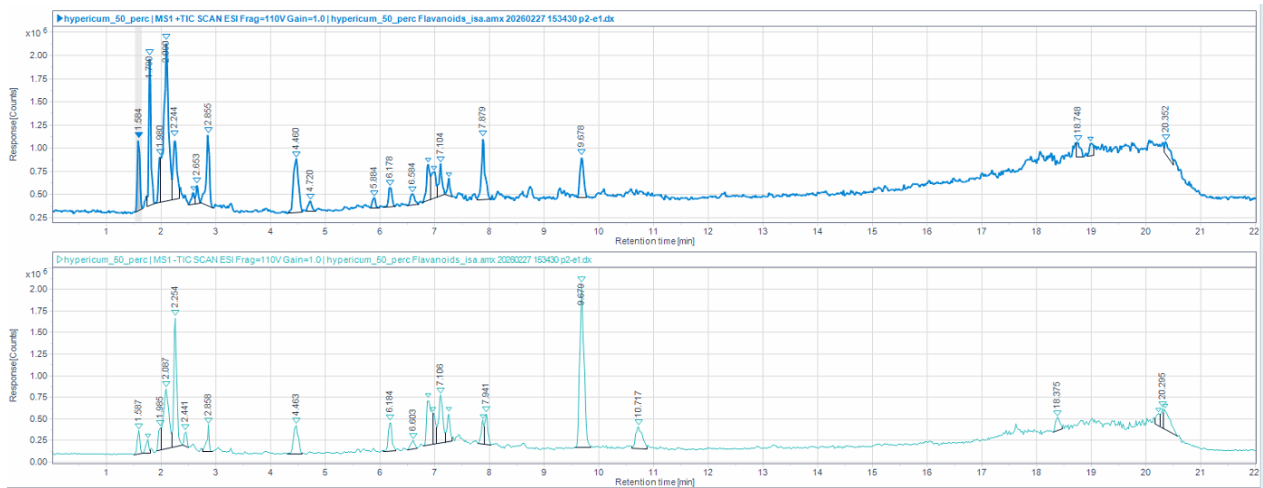

Рис. 1. ТІС-хроматограма 50% етанольного екстракту *H. perforatum* у режимах ESI+ та ESI-

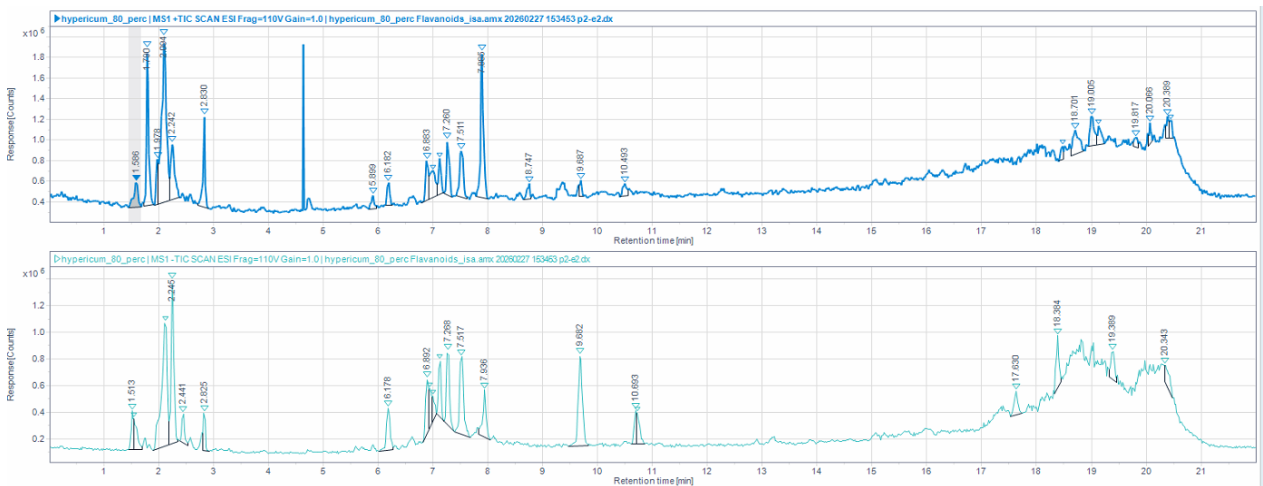

Рис. 2. ТІС-хроматограма 80% етанольного екстракту *H. perforatum* у режимах ESI+ та ESI-

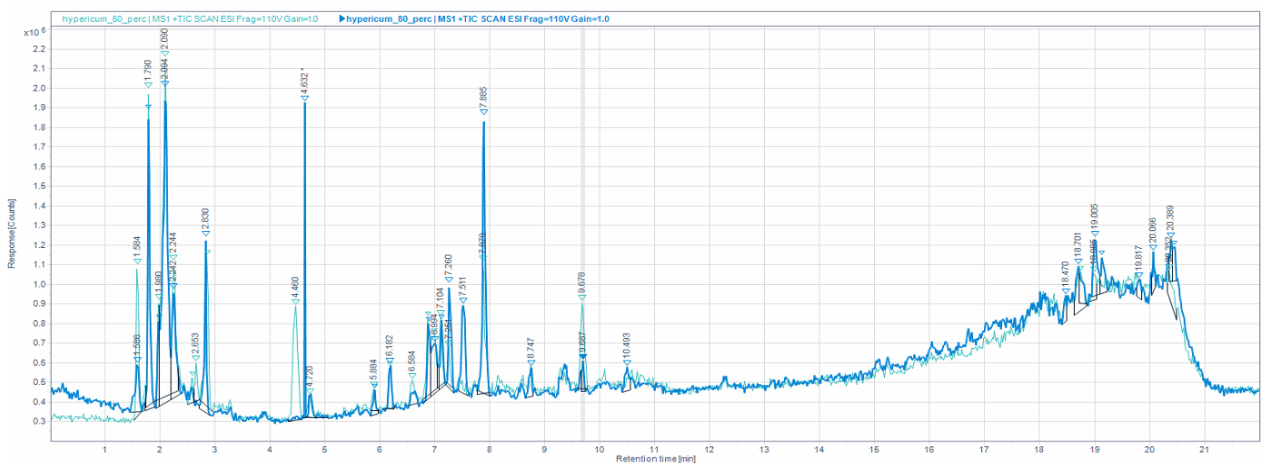

Рис. 3. Накладені ТІС+ хроматограми 50% та 80% екстрактів

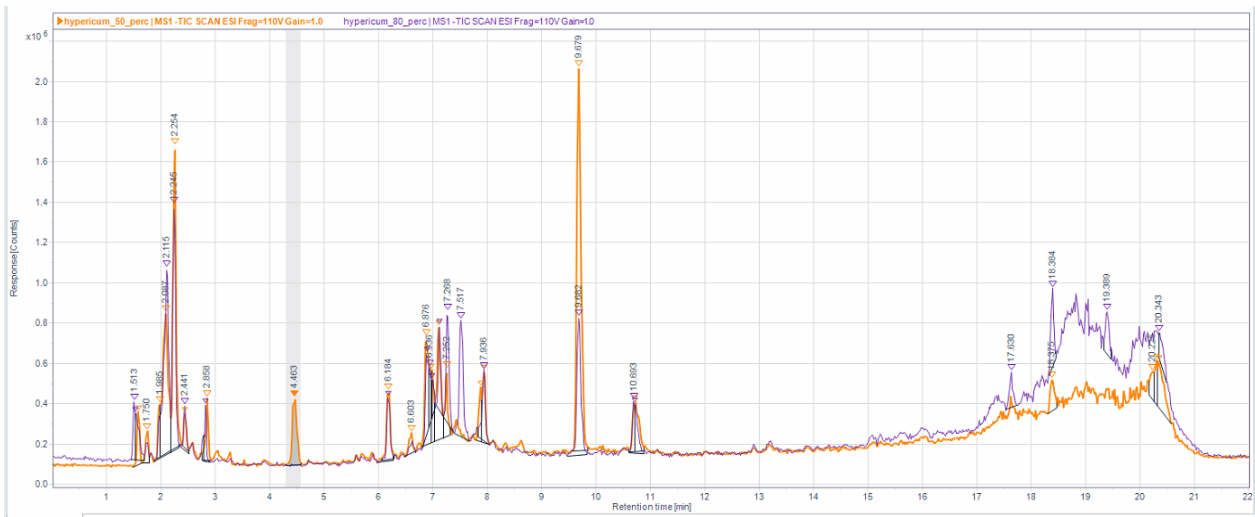

Рис. 4. Накладені TIC- хроматограми 50% та 80% екстрактів

Таблиця 2

Основні піки LC-MS хроматограм екстрактів *Hypericum perforatum L.* та їх tentative ідентифікація

№ піку	tR (хв)	Режим	m/z (основні)	Tentative ідентифікація	Обидва екстракти
1	2.09	ESI-	179, 191	Кофеїнова / хлорогенова к-та	Так
2	2.26	ESI-	191, 192, 383	Хлорогенова / неохлорогенова к-та	Так
3	2.09	ESI+	138, 139, 163	Гідроксикоричні кислоти (фрагм.)	Так
4	4.47	ESI-	354, 389, 399, 467	Похідні хлорогенової к-ти	Так
5	6.19	ESI+	163, 286, 355, 393	Флавоноїд / похідне хлорогенова к-та	Так
6	6.19	ESI-	353, 354, 707	Хлорогенова к-та / димер	Так
7	6.88	ESI-	191, 353, 354, 691	Ізомер хлорогенової к-ти	Так
8	7.11	ESI-	289, 290, 579	Катехін / епікатехін	Так
9	7.25	ESI+	611, 612, 613	Рутин (диглікозид кверцетину)	Так
10	7.52	ESI-	463, 464, 577, 927	Гіперозид / ізокверцитрин	Так
11	7.89	ESI+	325, 326, 465	Флавоноїдний моноглікозид	Так
12	9.68	ESI+/-	303, 304, 301, 302	Кверцетин (аглікон)	Так

В ранній частині хроматограми ($t \approx 2.1-2.3$ хв) в режимі ESI- спостерігаються іони m/z 179 та 191, характерні для кофеїнової та хлорогенової кислот відповідно. Іон m/z 353-354 ($t \approx 4.5$ хв) відповідає хлорогеновій кислоті ($[M-H]^- = 353$). Ці фенольні кислоти є компонентами, що традиційно використовуються як хімічні маркери для контролю якості рослинної сировини – зокрема, хлорогенова кислота входить до переліку маркерів традиційної китайської медицини для кількох видів лікарських рослин [3].

У середній частині хроматограми виявлено пари іонів m/z 353/354 та 707/708 у режимі ESI-. Значення m/z 707 може відповідати нековалентному димеру або подвійно зарядженому іону хлорогенової кислоти - явище, характерне для концентрованих фенольних матриць і пов'язане з особливостями ESI іонізації [4]. У ESI+ режимі зареєстровано іони m/z 163 та 286, характерні для фрагментів гідроксикоричних кислот та флавоноїдних агліконів.

Найбільш діагностично значущим є пік при $t \approx 7.25$ хв з іонами m/z 611-612 у ESI+ режимі, що відповідає молекулярній масі рутину ($MW = 610$

г/моль, $[M+H]^+ = 611$). Рутин є одним із ключових синергічних компонентів *H. perforatum*, що в комплексі з іншими флавоноїдами та нафтодіантронами забезпечує антидепресивну дію екстракту [12]. Флавоноїдний комплекс *H. perforatum* – включаючи рутин, гіперозид та ізокверцитрин – також проявляє виражену антиоксидантну активність *in vitro*, опосередковану здатністю до зв'язування вільних радикалів та відновлення іонів металів змінної валентності [13]. Іони m/z 463-464 ($t \approx 7.5$ хв) відповідають гіперозиду або ізокверцитрину, а m/z 303-304 у пізній частині хроматограми – аглікону кверцетину. Детальна хімічна характеристика цих сполук та їхній вміст у *H. perforatum* описані в літературі [12].

Флаван-3-оли (катехін та епікатехін, m/z 289-290, ESI-, $t \approx 7.1$ хв) зафіксовані в обох екстрактах, що підтверджує їх присутність у складі *H. perforatum* і узгоджується з наявними фітохімічними даними [13, 14].

Отримані хроматографічні профілі відповідають критеріям chromatographic fingerprint у розумінні концепції phytoequivalence [7]: вони демонструють

"sameness" – якісну подібність характерного набору компонентів при природній варіабельності кількісних співвідношень між умовами екстракції. Такий підхід, де профіль оцінюється як інтегральна характеристика, а не набір окремих піків, є більш інформативним порівняно з методами на основі єдиного маркера [6, 7]. Показово, що навіть без окремого компонента-лідера екстракти *H. perforatum* зберігають фармакологічну активність завдяки синергічній взаємодії флавоноїдів, гіперіцинів та проантоціанідинів [14].

Порівняльний аналіз підтвердив, що 80% водно-етанольний екстракт забезпечує вищу екстракційну ефективність для флавоноїдних глікозидів і похідних фенольних кислот, що проявляється у вищій інтенсивності піків у середній та пізній частинах хроматограми. З огляду на це 80% екстракт рекомендується як оптимальна система для формування еталонного фінгерпринту *H. perforatum*, придатного для подальшого порівняльного аналізу нових партій сировини.

Перспективним розвитком підходу є застосування хемометричних методів, зокрема PCA та LDA, для кількісної оцінки схожості між фінгерпринтами [7, 8], а також інтеграція LC-MS профілювання з методами машинного навчання для передбачення біологічної активності ідентифікованих компонентів, що уже застосовувалось авторами у дослідженні [15]. Показано, що PCA-LDA класифікація хроматографічних профілів дозволяє дискримінувати зразки за складом сировини навіть за умови значної варіації концентрації екстракту [9], що відкриває можливості для автоматизованої верифікації нових партій у режимі рутинного контролю.

Обмеження дослідження. Ідентифікацію проводили без підтвердження референтними стандартами (tentative identification, рівень 2 за MSI [4, 11]). Відсутній кількісний аналіз компонентів та статистичний аналіз міжпартійної варіабельності. Умови воєнного стану в Україні обмежили доступ до ряду аналітичних стандартів, що безпосередньо вплинуло на можливість підтвердження ідентифікації.

Перспективи подальших досліджень. Підтвердження ідентифікації компонентів із використанням аналітичних стандартів; кількісний аналіз маркерних сполук; розширення підходу на інші лікарські рослини; верифікація фінгерпринтів *H. perforatum* різного географічного походження; застосування хемометричного аналізу для побудови класифікаційних моделей.

4. Висновки

1. LC-MS аналіз у режимах ESI+ та ESI- дозволив отримати відтворювані хроматографічні профілі (fingerprints) 50% та 80% водно-етанольних ек-

трактів *H. perforatum*, в яких ідентифіковано 12 характерних піків, що відповідають фенольним кислотам, флавоноїдним глікозидам, флаван-3-олам та агліконам кверцетину.

2. Якісний склад обох екстрактів є подібним (phytoequivalence); 80% водно-етанольний екстракт забезпечує вищу інтенсивність сигналів маркерних сполук і рекомендується як оптимальна система для формування еталонного LC-MS фінгерпринту *H. perforatum*.

3. Хроматографічний fingerprint-аналіз є ефективним інструментом стандартизації рослинної сировини, придатним для порівняльної верифікації нових партій, виявлення відхилень у складі та оцінки автентичності - підхід можливий для масштабування на будь-які лікарські рослини із відомим хімічним складом.

Конфлікт інтересів

Автор декларує, що не має конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування

Дослідження виконано за підтримки Інституту молекулярної біології і генетики Національної академії наук України в рамках гранту Simons Foundation для українських установ № SFI-PD-Ukraine-00017453. Хроматографічний аналіз виконано на базі Науково-виробничого центру фітопрепаратів "Добрадія" ТОВ "НАУКОВО-СЕРВІСНА ФІРМА "ОТАВА" (Київ, Україна).

Подяки

Автор висловлює подяку лікарю Скрипчуку Володимирі Івановичу ("HERBAL MEDICINE") за надані зразки рослинної сировини, а також ТОВ "НАУКОВО-СЕРВІСНА ФІРМА "ОТАВА" за проведення хроматографічного аналізу.

Доступність даних

Дані будуть надані за обґрунтованим запитом.

Використання засобів штучного інтелекту

Автор підтверджує, що не використовував технології штучного інтелекту при створенні представленої роботи.

Внесок авторів

Тарас Геннадійович Маюла: концептуалізація, методологія, збір даних, аналіз, написання рукопису.

Література

1. Wang, H., Chen, Y., Wang, L., Liu, Q., Yang, S., Wang, C. (2023). Advancing herbal medicine: enhancing product quality and safety through robust quality control practices. *Frontiers in Pharmacology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fphar.2023.1265178>
2. Noviana, E., Indrayanto, G., Rohman, A. (2022). Advances in Fingerprint Analysis for Standardization and Quality Control of Herbal Medicines. *Frontiers in Pharmacology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fphar.2022.853023>
3. Zhang, J., Liu, S., Sun, L., Liu, C., Chen, Y., Liu, Y. (2026). Application of mass spectrometry in the study of the material basis of Chinese herbal decoctions. *Results in Chemistry*, 21, 103100. <https://doi.org/10.1016/j.rechem.2026.103100>
4. Wolfender, J.-L., Marti, G., Thomas, A., Bertrand, S. (2015). Current approaches and challenges for the metabolite profiling of complex natural extracts. *Journal of Chromatography A*, 1382, 136–164. <https://doi.org/10.1016/j.chroma.2014.10.091>

5. Assessment report on *Hypericum perforatum* L., herba Final – Revision 1. European Medicines Agency. EMA/HMPC/244315/2016 (2022). Committee on Herbal Medicinal Products. Available at: https://www.ema.europa.eu/en/documents/herbal-report/final-assessment-report-hypericum-perforatum-l-herba-revision-1_en.pdf
6. Heinrich, M., Jalil, B., Abdel-Tawab, M., Echeverria, J., Kulić, Ž., McGaw, L. J. et al. (2022). Best Practice in the chemical characterisation of extracts used in pharmacological and toxicological research – The ConPhyMP – Guidelines12. *Frontiers in Pharmacology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fphar.2022.953205>
7. Riswanto, F. D. O., Windarsih, A., Lukitaningsih, E., Rafi, M., Fadzilah, N. A., Rohman, A. (2022). Metabolite Fingerprinting Based on 1H-NMR Spectroscopy and Liquid Chromatography for the Authentication of Herbal Products. *Molecules*, 27 (4), 1198. <https://doi.org/10.3390/molecules27041198>
8. Sima, I. A., András, M., Sárbu, C. (2017). Chemometric Assessment of Chromatographic Methods for Herbal Medicines Authentication and Fingerprinting. *Journal of Chromatographic Science*, 56 (1), 49–55. <https://doi.org/10.1093/chromsci/bmx080>
9. Bārzdiņa, A., Paulausks, A., Bandere, D., Brangule, A. (2022). The Potential Use of Herbal Fingerprints by Means of HPLC and TLC for Characterization and Identification of Herbal Extracts and the Distinction of Latvian Native Medicinal Plants. *Molecules*, 27 (8), 2555. <https://doi.org/10.3390/molecules27082555>
10. Ion, V., Ielciu, I., Cârje, A.-G., Muntean, D. L., Crişan, G., Păltinean, R. (2022). *Hypericum* spp. – An Overview of the Extraction Methods and Analysis of Compounds. *Separations*, 9 (1), 17. <https://doi.org/10.3390/separations9010017>
11. Sumner, L. W., Amberg, A., Barrett, D., Beale, M. H., Beger, R., Daykin, C. A. et al. (2007). Proposed minimum reporting standards for chemical analysis. *Metabolomics*, 3 (3), 211–221. <https://doi.org/10.1007/s11306-007-0082-2>
12. Nobakht, S. Z., Akaberi, M., Mohammadpour, A. H., Tafazoli Moghadam, A., Emami, S. A. (2022). *Hypericum perforatum*: Traditional uses, clinical trials, and drug interactions. *Iranian Journal of Basic Medical Sciences*, 25 (9), 1045–1058. <https://doi.org/10.22038/IJBMS.2022.65112.14338>
13. Kilibarda, S., Jović, M. D., Milinčić, D. D., Vuković, S., Trifković, J. Đ., Pešić, M. B., Kostić, A. Ž. (2025). Phytochemical Profile and Biological Activities of Rtanj's *Hypericum perforatum* Infusion Tea and Methanolic Extracts: Insights from LC-MS/MS and HPTLC–Bioautography. *Plants*, 14 (9), 1377. <https://doi.org/10.3390/plants14091377>
14. Güzel, M. A., Kolaç, T., Menevşe, İ. N., Dündar, M., Zengin, R., Güzel, A., Uğur, Y. (2026). Integrated chemical and biological characterization of *Hypericum perforatum* extract using LC-MS/MS and in vitro functional assays. *Scientific Reports*, 16 (1). <https://doi.org/10.1038/s41598-026-36793-8>
15. Maiula, T. G., Bieda, O. A., Pylaieva, T. V., Yarmoluk, S. M. (2025). In silico modeling and prediction of antidiabetic potential of bioactive compounds from *Galega officinalis* L. non-alkaloid extract. *Biopolymers and Cell*, 41 (4), 309–317. <https://doi.org/10.7124/bc.000b29>

Received 07.04.2026

Received in revised form 28.04.2026

Accepted 21.05.2026

Published 29.05.2026

Тарас Геннадійович Маюла, аспірант, відділ біомедичної хімії, Інститут молекулярної біології і генетики Національної академії наук України, вул. Академіка Заболотного, 150, Київ, Україна, 03143

E-mail: tarikmayula@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-6931-994X>